

DOI 10.18372/2786-5487.1.18766

УДК: 378.147:37:78.012(045)

Тягур Василь

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти
та управління закладом освіти,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,
м. Берегове, Україна

basil.tvm@gmail.com

ПРОПЕДЕВТИКА ДИЗАЙН ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ГАЛУЗІ

***Анотація.** У статті розглянуто можливості розвитку технологічної освіти на основі розуміння дизайну, дизайн діяльності, отримання базових знань та навичок, необхідних для вивчення тем, що стосуються понять роботи дизайнера. Для цього у майбутніх педагогів знання з дизайн-освіти, дизайн діяльності повинні розвиватися у процесі виконання пропедевтичних вправ різних напрямів, таких як: основ графічної грамоти, кольорознавства, матеріалознавства, вивчення основ композиції, виконання проєктних завдань тощо.*

***Ключові слова:** технології, технологічна освітня галузь, пропедевтика дизайн діяльності, початкова школа.*

***Annotation.** The article examines the possibilities of developing technological education based on understanding design, design activities, obtaining basic knowledge and skills necessary for studying topics related to the concepts of a designer's work. To do this, future teachers should develop knowledge of design education and activity design in the process of performing propaedeutic exercises in various directions, such as: the basics of graphic literacy, color science, material science, studying the basics of composition, performing project tasks, etc.*

Key words: technologies, echnological educational field, propaedeutics, design activity, primary school.

Вступ. Тенденції розвитку сучасного суспільства, у час стрімкого науково-технологічного прогресу, вказують на те, що найближчим часом будуть затребувані спеціальності пов'язані з технологічною діяльністю та ті, які супроводжують цю діяльність. Не дивлячись на перспективи, в освіті відбувається своєрідне відставання у формуванні та підготовці фахівців цих напрямів. Ще більшою мірою поглиблюється розрив на фоні швидкого розвитку технологій, коли нові професії з'являються та зникають старі, а основа, на якій побудована вітчизняна освітня система, за цими процесами встигати не в змозі [1]. Все це створює передумови розвитку технологічної освітньої галузі як у Новій українській школі, так і у процесі модернізації вищої освіти.

Розвиток технологічної освіти не можливий без розвитку такого напрямку як дизайн-освіта, яка вже давно виходить за рамки стандартів професії дизайнера – однієї із найбільш затребуваних професій сучасності.

У зв'язку з цим, розуміння дизайну, його положень, напрямів, видів діяльності потрібно впроваджувати у навчальний процес загальноосвітньої школи, починаючи з початкових класів. Оновленню підходів до навчання і підготовки до технологічної діяльності сприяло і введення в реалізацію «Державного стандарту початкової загальної освіти» (2018 р.) зі змінами і доповненнями внесених до нього у 2019 та 2020 роках [2]. Все це відобразилося у програмі «Дизайн і технології» та методичних рекомендаціях проведення уроків для початкових класів. Звичайно, це вимагає нових підходів і у підготовці майбутніх освітян.

Останніми роками проводяться дослідження проблем формування і розвитку дизайн-освіти. Досліджували теорію дизайну і художньої творчості у своїх працях: О. Бойчук, Т. Борисович, О. Генісаретський, В. Даниленко, О. Дем'янчук, Л. Оршанський, В. Папанек, В. Прусак, В. Сидоренко та ін.

Проблеми професійного навчання майбутніх дизайнерів розглядали В. Беспалько, В. Даниленко, П. Нагорний, Є. Антонович, О. Боднар, Г. Гребенюк, І. Заргарян, Г. Максименко М. Мельник та ін.

Теорію впровадження дизайн освіти в мистецьку освіту та естетичне виховання відзначали у своїх роботах В. Бутенко, Г. Гребенюк, О. Олексюк, В. Радкевич, О. Рудницька, В. Тименко, О. Шевнюк..

Історико-педагогічне, ретроспективне дослідження та дослідження іноземного досвіду проводили Д. Зябловська, І. Регейло, В. Тягур, а розробкою теорії впровадження дизайну у закладах середньої освіти висвітлили у своїх роботах В. Вдовченко, Т. Мачача, Д. Луп'як, Л. Рак, А. Тарара, В. Туташинський.

Сучасна інтеграція освіти України в Європейський простір вищої освіти висуває нові завдання щодо підготовки фахівців, здатних упроваджувати ідеї дизайну та модернізації її змісту.

Не дивлячись на проведені напрямки досліджень, необхідно ще більше уваги звертати на можливості підготовки здобувачів педагогічної освіти, які здатні до практичного впровадження елементів дизайн діяльності у початковій школі.

Мета статті - показати можливості надання здобувачам педагогічної освіти, які вивчають предмети технологічної галузі, пропедевтичних знань з дизайн діяльності для подальшого їх впровадження у початковій школі.

Результати дослідження. У сучасних умовах суттєво змінюється зміст технологічної освітньої галузі, з'являються нові компоненти процесу навчання: компетентності, досвід творчої діяльності; нові підходи реалізації змісту галузі [3].

До здобувачів педагогічної освіти необхідно донести розуміння дизайну. Як зазначає у своїй книзі «Композиція: Тотальний контроль» Н. Синепупова – розробниця навчальних методик – «...дизайн – це не декоративне оформлення й рекламний додаток до товару чи послуги, а динамічний процес і засіб візуальної комунікації. Дизайн, нині, це форма передання різноманітної

інформації, а саме ідей, сенсів, досвіду, емоцій і цінностей, іншій людині, аудиторіям, суспільству. Композиція як дієвий засіб комунікації гармонійних зв'язків між усіма учасниками детально досліджує і пояснює, як створюються дизайн-продукти без візуального сміття» [4].

Зрозуміло, що здобувачі педагогічної освіти не будуть займатися дизайн освітою на рівні фахівців дизайнерів, але їм під силу здобути знання з основ дизайн діяльності, які допоможуть, у майбутньому, зацікавити учнів, надаючи їм початкові навички і залучити до цього виду діяльності. Тому важливо майбутнім педагогам у процесі їх навчання надати пропедевтичні навички з дизайн діяльності. При цьому виходити потрібно з самого поняття пропедевтики.

Пропедэвтика (дав.-гр. *προπαιδεύω* – попередньо навчаю, готую) – скорочений виклад будь-якої науки в систематизованому вигляді, тобто підготовчий, вступний курс до будь-якої науки, що передує глибшому і детальнішому вивченню відповідної дисципліни [5]. Це визначає пропедевтику як важливий елемент освіти для підготовки студентів, як фахівців, до діяльності у різних галузях пов'язаних з наукою, мистецтвом, освітою тощо.

Оскільки дизайн - це проєктна діяльність, то у цій діяльності важливим є засвоєння елементів графічної грамоти. Для цього корисним буде проводити пропедевтичні вправи з креслення, конструювання читання і виконання технічного креслення, вправи з вивчення та застосування основ композиції, вивчення принципів, розуміння і виконання елементів нарисної геометрії.

Вивчення елементів графічної грамоти для підготовки студентів до інтегрованого курсу «Дизайн і технології» сприятиме набуттю досвіду предметно-перетворювальної конструкторської та побутової практичної діяльності, алгоритмів і способів предметно-практичних дій при оволодінні ручними техніками та основами технологій. Адже, щоб виготовити виріб необхідно розуміти й виконати ескіз, креслення, технологічну карту. Ознайомлення студентів з графічними позначеннями, формами, їх істотними ознаками та особливостями, дасть розуміння й уявлення про положення фігур і

тіл у просторі і на площині, можливості їх трансформації у розгортку, або навпаки, з розгортки у об'ємну фігуру.

Знання студентів у результаті такої підготовки забезпечить належний рівень розвитку технічних умінь, здібностей, системності знань та відповідного обсягу формування графічних умінь на основі засвоєння елементів графічної грамоти. Це забезпечить ефективність творчого розвитку особистості молодшого школяра у предметно-перетворювальній компетентності шляхом широкого залучення їх до цілісного процесу проектування виробів та послуг, від їх творчого задуму – до втілення у високохудожній формі [2]

Хороші навики у пропедевтичній дизайн діяльності формують виконання вправ з кольорознавства, які створюють умови можливості свідомого використання у роботах гри світлотіней для створення об'ємів, використання кольорів у та їх поєднання для надання виразності окремим елементам або виробу в цілому. Цей вид пропедевтичної діяльності з матеріалом і кольором дозволяє засвоїти роботу з візуальним матеріалом і сформує знання для можливості пояснення фізичної основи людського сприйняття візуальної реальності, відповідає за можливість здійснювати початкову формалізацію, конструкцію та структурне рішення самого візуального ряду. Набуттю ряду корисних навиків сприятиме проведення практичних завдань з конструювання та виготовлення виробів у техніці паперової пластики.

Пропедевтичні вправи повинні бути зорієнтовані на розвиток умінь у визначенні та правильному виборі матеріалів для виробів, вмінні формувати з цих матеріалів елементи виробів пластичним (згинанням, вигинанням, витискуванням, заціпуванням тощо) або технологічним способом (вирізуванням, струганням, з'єднуванням різними способами, випилюванням тощо).

Важливим моментом при засвоєнні принципів дизайн діяльності є практична розробка і виконання студентами невеликих спільних проєктів у групах по два-три чоловіка, які виконують однакові завдання, використовуючи різні підходи або способи вирішення. Цей процес повинен бути систематичним,

оскільки передбачає використання організованого підходу для досягнення мети, згуртовує і виробляє навички командної роботи при проєктуванні. При цьому слід не забувати і про використання у своїй проєктній діяльності сучасних інформаційних технологій, спрямовуючи проєктну діяльність на створення та оперування просторовими образами за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

У зв'язку з цим, важливо зазначити, що у відповідності зі стандартом освітньої галузі «Технологія» в загальноосвітній початковій школі передбачено змістову лінію «Пропедевтика інформаційної культури», а тому, відповідні знання повинні отримувати і студенти.

Оскільки, загалом, пропедевтику дизайн діяльності можна віднести до попереднього вивчення предмета або дисципліни, то вона може бути надана у вигляді курсу або частини вступного курсу дисциплін, що задовольняють основну необхідність мінімальних знань з даної теми, напряду.

Висновки. Отже, пропедевтика дизайн діяльності для здобувачів педагогічної освіти забезпечить можливість отримати інформацію, базові знання та навички, необхідні для вивчення тем, що стосуються роботи дизайнера; допоможе студентам розуміти та запам'ятати основні концепції та методи вирішення завдань у дизайн діяльності; дозволить їм ознайомитися з основними поняттями, принципами та методами роботи у дизайні, що допоможе краще розуміти професію дизайнера та сферу його діяльності.

Це все сприятиме майбутній професійній педагогічній діяльності у школі і можливості грамотного залучення школярів до дизайн діяльності у процесі вивчення курсу «Дизайн і технології». А це, у свою чергу, може допомогти частковому вирішенню проблем та формуванню перспективних умов для розвитку сучасної технологічної освіти.

Список використаних джерел

1. Борисович Т. Дизайн-освіта в Україні: сучасний стан і перспективи. URL: <https://studway.com.ua/dizayn-osvita/> (дата звернення: 25.02.2024).

2. Державний стандарт початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України [від 24 липня 2019 р. № 688](#); із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 688 від 24.07.2019](#) [№ 898 від 30.09.2020](#)). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n322> (дата звернення 23.02.2024)

3. Партола В.В., Смолянчук Н.М., Старікова Л.П. Проектна діяльність як засіб реалізації змісту курсу «Дизайн і технології». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 84. С. 11-114. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.84.19>

4. Синєпулова Н. Композиція: Тотальний контроль. ArtHuss Друк: Фамільна друкарня Huss, 2019. 240 с.

5. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2: М – Я. С. 281.